

КРЕДИТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО БАНКУ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ДЛЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

МИХАЛЬЧЕНКО Віта, здобувачка вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Розглянуто особливості кредитування малого та середнього бізнесу в Україні за підтримки Європейського банку реконструкції та розвитку. Досліджено основні програми та інструменти фінансування, які застосовує ЄБРР у співпраці з українськими банками-партнерами, а також їхній вплив на розвиток підприємництва. Проаналізовано сучасний стан малого та середнього бізнесу в умовах воєнних викликів та обмеженого доступу до фінансових ресурсів.

Ключові слова: Європейський банк реконструкції та розвитку, кредити, малий і середній бізнес, фінансування, Україна.

Малий та середній бізнес (МСБ) є ключовим драйвером економічного розвитку, створення робочих місць та підвищення конкурентоспроможності економіки України, проте через макроекономічну нестабільність та високі ризики, спричинені війною, доступ до фінансування для МСБ залишається обмеженим [1; 2]. Тому особливого значення набуває діяльність Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР), який забезпечує кредитні ресурси, гарантії та інші фінансові інструменти для підтримки бізнесу [3].

У Стратегії для України на 2023–2028 рр. [3] ЄБРР визначив серед ключових пріоритетів: підтримку розвитку приватного сектору; розширення доступу малого та середнього бізнесу до фінансових ресурсів. Особливу увагу приділено підтримці підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, впроваджують енергоефективні технології та сприяють зеленій трансформації економіки [3].

ЄБРР є провідним міжнародним інституційним інвестором в Україну: лише у 2024 р. обсяг інвестицій склав 2,4 млрд євро, що стало рекордним показником для країни [1, 3, 4]. Значна частина цих коштів була спрямована на фінансування приватного сектору, зокрема малого та середнього бізнесу.

Механізм кредитування ЄБРР базується на співпраці з українськими банками-партнерами, через які реалізуються кредитні лінії та програми

розподілу ризиків [4]. Такий підхід дозволяє забезпечити ширший доступ МСБ до фінансування, навіть за умов підвищених кредитних ризиків.

ЄБРР надає кредити МСБ в Україні через «ПроКредит Банк», «Банк Львів» та «ПриватБанк», пропонуючи фінансування для розвитку, зокрема, «зелених» технологій, а також програми підтримки для постраждалих від війни підприємств. Ці програми включають можливість отримання кешбек-грантів від ЄС для окремих проєктів, що робить фінансування більш доступним.

Водночас понад 50% українських МСП стикаються з проблемами доступу до кредитів, що обмежує їхні можливості для відновлення та розвитку [1]. Через війну більшість підприємств зазнали втрат активів і потребують зовнішньої фінансової підтримки [2]. Це свідчить про те, що кредитні програми ЄБРР не лише сприяють виживанню бізнесу, але й стають ключовим інструментом відновлення економіки України; підприємства мають вкладати власні кошти разом із отриманим кредитом для кожної інвестиції, щоб показати свою готовність до ризику власними фінансовими ресурсами [5]. Це підвищить віру банків у кредитоспроможність суб'єктів МСБ [5].

У 2022–2023 роках державна програма «Доступні кредити 5-7-9%» відіграла ключову роль у забезпеченні корпоративного фінансування підприємств, оскільки банківське кредитування на ринкових умовах значно скоротилося [5]. На кінець 2023 р. близько 40% чистого кредитного портфеля українських банків у національній валюті становили саме пільгові кредити, видані в межах цієї програми, протягом воєнного періоду близько 90% усіх нових кредитів для бізнесу надавалися через механізм «5-7-9%» [5].

Фінансові інструменти, що пропонує ЄБРР, розроблені з урахуванням індивідуальних потреб кожного клієнта, які мають довести, що їхній проєкт (або напрям діяльності) відповідає чітко визначеним критеріям, необхідним для отримання підтримки від банку [6]. Обсяг фінансування проєктів у приватному секторі, що надає ЄБРР, зазвичай коливається від 5 до 250 млн євро і може надаватися у формі кредитів або інвестицій в акціонерний капітал [6]. Менші за масштабом проєкти фінансуються через фінансових посередників або в межах

спеціальних програм підтримки малих інвестицій у менш розвинених країнах [6]. Забезпечуються такі форми прямого фінансування: кредити; участь у статутному (акціонерному) капіталі підприємств; гарантії для сприяння розвитку міжнародної торгівлі [6].

Порівняно з довоєнним періодом, середні підприємства розширюють можливості залучення фінансування через позики, досвід ЄБРР відповідає найкращим практикам фінансування МСП у країнах із високими ризиками [5, 6].

Отже, кредитні програми ЄБРР відіграють важливу роль у підтримці малого та середнього бізнесу в Україні, особливо в умовах воєнної та економічної нестабільності. Завдяки співпраці з українськими банками-партнерами ЄБРР забезпечує доступ підприємств до фінансових ресурсів, стимулює розвиток інновацій та сприяє відновленню економіки. Подальша ефективність цих програм залежатиме від синергії з державними ініціативами, донорською допомогою та стратегіями відбудови країни.

Література:

1. Центр економічної стратегії. Доступ до фінансування для малих і середніх підприємств в Україні, 2024. URL: <https://ces.org.ua/en>.
2. Програма розвитку ООН. Оцінка впливу війни на ММСП в Україні, 2024. URL: <https://www.undp.org/ukraine/publications>.
3. Європейський банк реконструкції та розвитку. Стратегія України на 2023–2028 рр. URL: <https://www.ebrd.com/where-we-are/ukraine/overview.html>.
4. Європейський банк реконструкції та розвитку. База даних проєктів: «ПроКредит Банк», «Кредобанк», «ПриватБанк» фінансування МСП. URL: <https://www.ebrd.com/work-with-us/project-finance/project-summary-documents.html>.
5. Особливості кредитування малого та середнього бізнесу в умовах війни. URL: <https://inns.vn.ua/web/uploads/pdf/Foltovych%20Blashchuk-Devyatkina.pdf>.
6. Офіційний сайт Європейського банку реконструкції і розвитку. URL: <https://www.ebrd.com>.

Abstract: *The features of lending to small and medium-sized businesses in Ukraine with the support of the European Bank for Reconstruction and Development are considered. The main programs and financing instruments used by the EBRD in cooperation with Ukrainian partner banks are studied, as well as their impact on the development of entrepreneurship. The current state of small and medium-sized businesses in the context of military challenges and limited access to financial resources is analyzed.*

Keywords: *European Bank for Reconstruction and Development, loans, small and medium-sized businesses, financing, Ukraine.*

Науковий керівник – БУРКОВСЬКА Алла,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв